

JOURNAL OF SUSTAINABLE REGIONAL & URBAN DEVELOPMENT STUDIES
JSRUDS

Volume 3, Issue 4 - Serial Number 10, Winter 2023

ISSN: 2783-0764

Study and Analysis of the City Development Strategic plan (CDS) of Kazerun with the approach of sustainable urban development

Mohammad Akbari Riyabi ^{1*}, Farzaneh Sufalai ²

¹ PhD student, Department of Islamic Urban Planning, Tabriz University of Islamic Arts, Iran.

² Assistant Professor, Department of Architecture and Environmental Studies, Oneonta State University, New York, USA.

Received Date: 01 December 2023 **Accepted Date:** 31 December 2023

Abstract

Background and Aim: Sustainable development (SD) is an ideological solution to the current problems of developing cities moving toward a brilliant future where environmental resources are maintained for generations to come. Urbanism is expanding rapidly, exploitation of resources and waste production increases, and urban sprawl is turning green lands into gray-lands. The city of Kazerun will face serious challenges of development, in the future; in such a situation, the question is: what strategies can be presented for the future development of the city? And in what dimensions and with what answers does the sustainable development approach come from? Sustainable development seems to provide assurances of future generations by providing clever strategies and thought-provoking development.

Methods: The theoretical basis of this research is based on documentary-library studies for specifies the criteria. Research data related to the case study has been gathered through field observations, deep interviews, and referrals to developmental entities, and has been developed and analyzed in a Delphi technique by a SWOT table. The strategies extracted from the SWOT tables were evaluated with AHP logic and, using the Delphi reciprocating process. The score of each strategy was calculated in Expert Choice software.

Findings and Conclusion: Findings show that observance of social justice, promotion of social welfare, economic prosperity, sustainable transportation methods and intelligent energy management in various social, economic and environmental dimensions will be the most effective ways to dealing with the challenge facing the development of the city of Kazerun.

Keywords: Sustainable Development, Urban Development, Analytical Hierarchy Process, City Development Strategies, Kazerun City.

* Corresponding Author: mo.akbari@tabriziau.ac.com

Cite this article: Akbari Riyabi, M., Sufalai, F. (2023). Study and Analysis of the City Development Strategic plan (CDS) of Kazerun with the approach of sustainable urban development. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 3(4), 1-20.

بررسی و تحلیل طرح راهبردی توسعه شهری (CDS) کازرون با رویکرد توسعه پایدار شهری

محمد اکبری ریایی^{۱*}، فرزانه سفلائی^۲

۱. دانشجوی دکتری، گروه شهرسازی اسلامی، دانشگاه هنر اسلامی تبریز، ایران

۲. استادیار، گروه معماری و مطالعات محیطی، دانشگاه ایالتی وان اونتانا، نیویورک، ایالات متحده آمریکا

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۹/۱۰ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۱۰/۱۰

چکیده

زمینه و هدف: توسعه پایدار راهکاری است ایدئولوژیک برای برون رفت از مشکلات کنونی گریبانگیر شهرهای درحال توسعه برای حرکت به سوی آینده‌ای روشن که منابع محیطی جهت استفاده نسل‌های بعدی حفظ شده است. شهرگرایی به سرعت درحال گسترش است، بهره‌کشی از منابع و تولید زباله افزایش می‌یابد و خزش شهری بصورتی بلدوزرگونه اراضی بکر را به مصارف شهری می‌رساند. شهر کازرون در آینده با چالش‌های جدی توسعه مواجه خواهد بود؛ این پژوهش با هدف ارزیابی راهبردهای توسعه شهر کازرون در همناویی با رویکرد توسعه پایدار و دستیابی به یک طرح راهبردی توسعه شهری اندیشیده نگاشته شده است. پایگاه تئوریک این پژوهش مبتنی بر مطالعات اسنادی- کتابخانه‌ای بوده و معیارهای موردنظر را مشخص می‌سازد.

روش بررسی: داده‌های پژوهش مرتبط با نمونه موردی از طریق مشاهدات میدانی، مصاحبه‌های عمیق و مراجعه به نهادهای دخیل توسعه گردآوری شده و در فرایندی از تکنیک دلفی، بصورت جدول SWOT مورد تدوین و آنالیز قرار گرفته است. راهبردهای مستخرج از جدول سوات تحت ارزیابی با منطق AHP قرار گرفته و به کمک فرایند رفت و برگشتی دلفی، امتیازات هر راهبرد در نرم افزار Expert Choice محاسبه گردید. جامعه آماری پژوهش کل پهنه شهری و ساکنین کازرون بوده و داده‌ها توسط نمونه‌ای ۲۰ نفری از اساتید و صاحب‌نظران توسعه مورد تأیید قرار گرفتند.

یافته‌ها و نتیجه‌گیری: یافته‌ها نشان می‌دهد رعایت عدالت اجتماعی، ارتقای رفاه عمومی، رونق اقتصادی، شیوه‌های حمل و نقلی پایدار و راهبری هوشمندانه انرژی در ابعاد مختلف اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی خواهند توانست مؤثرترین شیوه‌های برخورد با چالش پیش روی توسعه شهر کازرون باشند.

کلید واژه‌ها: توسعه پایدار، توسعه شهری، فرایند تحلیل سلسله مراتبی، استراتژی‌های توسعه شهری، شهر کازرون.

* نویسنده مسئول: mo.akbari@tabriziau.ac.com

ارجاع به این مقاله: اکبری ریایی، محمد؛ سفلائی، فرزانه. (۱۴۰۱). بررسی و تحلیل طرح راهبردی توسعه شهری (CDS) کازرون با رویکرد توسعه پایدار شهری، فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، ۳(۴)، ۱-۲۰.

مقدمه و بیان مسأله

تغییرات بنیادین در جهان‌بینی دنیای غرب (دوره رنسانس) منجر به تحول شهرسازی از نظام سنتی به سمت نظامی نوین شد. با اختراع ماشین بخار توسط جیمزوات در سال ۱۷۶۹، بتدریج تحولات بسیاری در زمینه صنعت، اقتصاد و زندگی ساکنین شهر و روستا روی داد. کارگاه‌های کوچک تولیدی به لطف نیروی بخار تبدیل به کارگاه‌های بزرگ و عمدتاً کارخانه‌ها شدند. نیروی عظیم در اختیار، قدرت تولید اقتصادی را بالا برد، نیروی انسانی زیادی برای هدایت ماشین‌های تولید کارخانه‌ها به خدمت گرفته شدند. مهاجرت سیل‌آسای روستاییان به امید یافتن کار و کسب درآمد بیشتر، راهی شهرها شدند.

این روند، هرروز زندگی شهروندان را با روز گذشته متفاوت می‌کرد. شهرهای صنعتی رشد سرطانی‌گونه را آغاز و ضمن بلعیدن اراضی طبیعی پیرامون خود، اجتماع، اقتصاد و منابع محیطی را به خدمت خود درآوردند. شهرهای عقب مانده در کسب صنعت پیشگام، چاره بقای خود و همچنین دوری از انزوا را در ارائه خدمات و ارائه محصولات کشاورزی مورد مصرف برای اجتماع شهری دیدند. طبیعی است شهری می‌تواند اقتصاد خود را بر مبنای تولید کشاورزی قرار دهد که بلحاظ اقلیمی و منابع محیطی، پتانسیل تولید محصول را داشته باشد. بهره‌برداری استعمارگونه، آگاهانه یا ناآگاهانه منابع در اختیار را مصرف کرده و نابود می‌ساخت. خزش شهری با فرایندی بلدوزر گونه، اراضی بکر را به اراضی شهری تبدیل و تمامی منابع موجود را با هدف تولید بیشتر به مصرف می‌رسانید. شهر کازرون در کشور ایران، بعنوان یک شهر میانی شرایط مشابهی را تجربه نموده است.

پیچیدگی و پویایی پدیده شهر در خلال زمان، منجر به تحولات کالبدی، اجتماعی، اقتصادی و حتی سیاسی، فرهنگی زیادی می‌گردد. استراتژی توسعه شهری (CDS) نظریه‌ای رویه‌ای- محتوایی است و بعنوان رویکردی نوین در برنامه‌ریزی و مدیریت شهری توسط سازمان ائتلاف شهرها در سال ۱۹۹۹ با هدف کاهش فقر، توسعه پایدار و ارتقای مشارکت شهروندی تا نهایتاً حکمروایی خوب شهری، مطرح گردید (حاتمی‌نژاد، فرجی ملایی، ۱۳۹۰). مشارکت سازمان ائتلاف شهرها با بانک جهانی و مرکز سکونتگاه‌های انسانی وابسته به سازمان ملل متحد، و انتشار اسناد رسمی آن، همچنین اجرای بیش از ۲۵۰ مورد برنامه راهبردی در شهرهای جهان سوم، حکایت از این دارد که استراتژی توسعه شهری بیش از آنکه در جستجوی تهیه طرح باشد، مبتنی بر اجرا و عمل است (عبداله‌زاده فرد و همکاران، ۱۳۹۷؛ زیاری و همکاران، ۱۳۹۶).

شهر کازرون در موقعیتی استراتژیک به لحاظ جغرافیایی، شرایط اقلیمی گرم و مرطوب و به لحاظ فضایی تحت تأثیر دو مادرشهر شیراز و بوشهر قرار گرفته است. علیرغم موقعیت ژئوپلیتیک شهر کازرون، مشاهدات میدانی سالهای اخیر و بررسی اسناد توسعه همچون طرح جامع شهر نشان داده این شهر از لحاظ اجتماعی، اقتصادی و زیست‌محیطی که مؤلفه‌های توسعه پایدار شهری هستند با چالش‌های جدی مواجه شده و غالب اهدافی که طرح‌های توسعه در نظر گرفته اند محقق نشده است. مشاهدات میدانی تصدیق می‌کند با ادامه روند کنونی توسعه پایدار شهر کازرون به کمک اسنادی همچون طرح جامع شهری میسر نشده و لزوم دستیابی به طرح راهبردهای توسعه شهری (CDS) احساس می‌گردد.

مبانی نظری پژوهش

در مورد توسعه تعریف جامع و جهان شمولی وجود ندارد، زیرا از زمان مطرح شدن آن تاکنون تعاریف متعدد و مختلفی از توسعه مطرح شده است (الیوت، ۲۰۰۶). به عبارت دیگر، به دلیل در هم تنیدگی و پیچیدگی وجوه ساختاری-کارکردی

توسعه از یک سو و برداشت‌ها، باورها، نگرش‌ها و مقتضیات برخاسته از جوامع متعدد و متنوع انسانی از دیگر سو باعث شده تا تعریف جامعی که مورد پذیرش همه اندیشمندان و کارگزاران توسعه باشد، شکل نگیرد (مسلمی، ۱۳۸۵: ۱۲۷). توسعه همان رشد اقتصادی نیست؛ زیرا توسعه جریانی است پیچیده که در خود تجدید سازمان و سمت گیری متفاوت کل نظام اقتصادی-اجتماعی را به همراه دارد. علاوه بر افزایش و بهبود در میزان تولید و درآمد، شامل دگرگونی اساسی در ساختارهای نهادی، اجتماعی، اداری و همچنین وجهه نظرهای عمومی مردم است؛ توسعه در بسیاری موارد حتی عادات و رسوم و عقاید مردم را نیز در بر می‌گیرد. عده‌ای از صاحب‌نظران همچون پروکفیلد توسعه را بر مبنای حرکت بسوی اهداف رفاهی مانند کاهش فقر، بیکاری و نابرابری تعریف کنند (ازکیا، ۱۳۸۴: ۲۷).

با گسترش انقلاب صنعتی و ماشینی شدن زندگی انسان و عدم توجه به محیط طبیعی، فشار به منابع و تخریب محیط زیست بیشتر گردید. این امر در شهرها با معضلاتی نظیر آلودگی‌ها، فقر شهری، افزایش زاغه‌های شهری و حاشیه نشینی همراه شد. مشکلات یاد شده منجر به بحث‌هایی جهت حل مشکل و یافتن راه‌هایی برای جلوگیری از تخریب محیط زیست شد که در نتیجه آن رهیافتی تحت عنوان توسعه پایدار - که در آن توسعه با کاهش تخریب محیط زیست و رفع نیازهای حال و آینده همراه و سازگار باشد- شکل گرفت (ملکی، ۱۳۹۰: ۱۶۴). خاستگاه رویکرد توسعه پایدار بصورت رشته‌ای از تلاش‌های تجمعی، از وقایع دهه ۱۹۷۰ و همایش استکهلم شروع شد و تا سمپوزیوم جهانی توسعه پایدار به سال ۲۰۰۲ در ژوهانسبورگ قابل پیگیری است (گزا، ۲۰۰۶). عبارتی مجموعه‌ای از وقایع پشت سر هم به تکمیل این تئوری و تدوین شیوه عمل آن انجامید.

در تعریف توسعه پایدار باید گفت توسعه پایدار در مفهوم گسترده آن به معنی اداره و بهره‌برداری صحیح و کارا از منابع است که با به کارگیری امکانات فنی و ساختار و تشکیلات مناسب برای رفع نیاز نسل امروز و آینده به طور مستمر و رضایت بخش امکان پذیر می‌شود (ذاکر حقیقی، ۱۳۸۶). پیتز هال توسعه پایدار شهری را این چنین تعریف می‌کند: شکلی از توسعه مداوم شهرها و جوامع شهری که نیاز نسل‌های آینده را تأمین کند (هال، ۱۹۹۳).

از نظر کالبدی توسعه پایدار شهری، تغییراتی است که در کاربری زمین و سطوح تراکم جهت رفع نیازهای ساکنان شهر در زمینه مسکن، حمل و نقل، اوقات فراغت و غذا به عمل می‌آید و از نظر اجتماعی، همبستگی اجتماعی و احساس تعلق شهروندان به میراث شهر را ارتقا می‌بخشد. اما رایج‌ترین تعریف از توسعه پایدار مربوط به کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه در سال ۱۹۸۷ معروف به کمیسیون برانت لند می‌باشد که توسعه پایدار را توسعه‌ای دانست که نیازهای زمان حال را بدون به مخاطره انداختن قابلیت‌ها و پتانسیل‌ها برای نسل‌های آینده برآورده سازد (هنری، ۲۰۰۱). این کمیسیون تلاش کرد مابین مسئله اقتصادی و پایداری محیط ارتباط برقرار کند؛ هرچند تاحدودی مبهم، اما مفهوم توسعه پایدار به پیشرفت و رونق اقتصادی کمک می‌کند (UNGA, 1987:43). تغییرات پوشش زمین که هم‌تراز با سیستم‌های اکولوژیکی اجتماعی در نظر گرفته می‌شود، منعکس کننده فرایندهای اقتصادی هستند. این تغییرات در طیف وسیعی از مکان و زمان قرار می‌گیرند و شامل جهانی شدن، تجارت بازار، سیاست و تصمیمات مدیریتی زمین می‌گردد. کاربری و پوشش زمین تأثیرپذیر از و تأثیرگذار بر سیستم‌های آب و هوایی و دیگر تغییرات زیست محیطی هستند (رفیعیان و همکاران، ۱۳۹۲: ۲۷؛ هاردوی، ۱۹۹۲).

¹Gouza, 2006

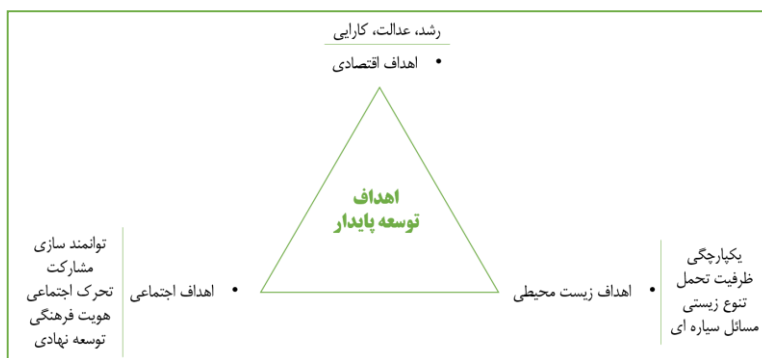
² Hall, 1993

³ Henry, 2001

⁴ Hardoy, 1992: 4

اهداف و حیطه های توسعه پایدار

مطالعات نظری نشان می‌دهد توسعه پایدار در سه حیطه پایداری اقتصادی، پایداری زیست محیطی و پایداری اجتماعی دارای مضامین عمقی است. هدف اصلی توسعه پایدار، تامین نیازهای اساسی، بهبود و ارتقای سطح زندگی برای همه، حفظ و اداره بهتر اکوسیستم‌ها و آینده‌ای امن‌تر و سعادت‌مندتر می‌باشد؛ بنابراین در یک دیدگاه کلی اهداف توسعه پایدار شامل اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی می‌گردد که دارای روابط متقابلی با هم می‌باشند. شکل زیر به این سه هدف اشاره دارد:

شکل ۱. اهداف توسعه پایدار

مأخذ: شیخ الاسلامی، ۱۳۸۸

باتوجه به دیگرام فوق و مطالعه دیدگاه‌های صاحب‌نظران اهداف سه گانه توسعه پایدار را می‌توان در قالب سه موضوع توسعه اقتصادی، مسئولیت‌پذیری زیست محیطی و پیشرفت اجتماعی برشمرد. بنابراین ریشه‌کن کردن فقر، ریشه‌کن کردن گرسنگی، سلامتی و تندرستی، آموزش با کیفیت، برابری جنسیتی، آب پاکیزه و بهداشت، انرژی پاک و مقرون به صرفه، کار مناسب و رشد اقتصادی، نوآوری صنعت و زیرساخت‌ها، کاهش نابرابری‌ها، شهرها و جوامع پایدار، تولید و مصرف مسئولانه، اقدامات آب و هوایی، زندگی موجودات زیر آب، زندگی موجودات روی خشکی، صلح، عدالت و نهادهای قدرتمند و نهایتاً مشارکت برای دستیابی به اهداف، از اهداف قابل ذکر در رویکرد توسعه پایدار هستند (برنامه توسعه سازمان ملل، ۲۰۰۰).

شاخص‌های توسعه پایدار

نقطه قوت نظریه توسعه پایدار، برقراری رابطه میان عناصر و اجزاء توسعه به شکل منطقی و معقول است که می‌تواند موجب حفظ و بقای توسعه شود (رهنمایی، ۱۳۸۵).

پیتر هال بنیادهای توسعه شهری پایدار را در کنفرانس بین‌المللی برلین (۲۰۰۰) در هفت عنوان اقتصاد شهری پایدار، جامعه شهری پایدار، سرپناه شهری پایدار، اکوسیستم‌های با ثبات، تحرک همراه حفاظت منابع، ایجاد شهر زیست پذیر و قدرتمندسازی شهروندی ذکر می‌نماید (صرافی، ۱۳۸۰).

افزایش فرصت‌های اقتصادی و اجتماعی به گونه‌ای که کل ساکنان یک شهر را تحت پوشش قرار دهد؛ کاهش سهم انرژی در توسعه شهری؛ استفاده بهینه در مصرف آب، زمین و سایر منابعی که مورد نیاز رشد شهری است؛ کمینه کردن میزان تولید ضایعات و فاضلاب و بیشینه کردن بازیافت از پسماندها؛ ایجاد سیستم مدیریت با قدرت و کارایی کافی جهت نیل به اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی؛ سوق دادن فناوری‌های مورد استفاده شهر به سمت اهداف توسعه پایدار

شهری؛ تقویت توان مناطق مختلف شهری، در راستای جلوگیری یا پاسخ‌گویی به تهدیدات و اهداف اقتصادی، اجتماعی و زیست محیطی، اصول مورد بیان کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه^۱ به عنوان ویژگی‌های ضروری یک شهر پایدار است. در این ارتباط شهری پایدار است که در آن بهبود در عدالت اجتماعی، تنوع و امکان زندگی با کیفیت مطلوب تحقق یابد (قرخلو، ۱۳۸۵: ۱۶۰). اگر سیاست‌های توسعه‌ای پایدار مدنظر باشند، توجه به سه گانه مردم، سیاره و منافع^۲ الزامی خواهد بود؛ عبارتی سیاست‌های زیست محیطی به همراه سیاست‌های مشارکتی همچون دستور کار ۲۱، سیاست‌های خدماتی پایانی را ایجاد خواهند کرد.

همانطور که مطالعات نظری این پژوهش نشان می‌دهد، در ابعاد گوناگون موضوع معیارهای متعددی می‌توان برای توسعه پایدار در نظر گرفت. جدول ۱ جمع بندی شاخص‌های در نظر گرفته شده برای توسعه پایدار توسط منابع مختلف را نشان می‌دهد.

جدول ۱. شاخص‌های مورد بررسی در موضوع توسعه پایدار

صاحب نظر	سال	نام سند	شاخص‌های معرفی شده
شیخ الاسلامی	۱۳۸۸	مقاله «ارزیابی توسعه پایدار شهری کلان شهر شیراز»	رشد، عدالت، کارایی، یکپارچگی، ظرفیت تحمل، تنوع زیستی، مسائل سیاره‌ای
UNDP	۲۰۰۰	اهداف توسعه پایدار	فقر و گرسنگی، سلامتی، کیفیت آموزش، عدالت، بهداشت، انرژی پاک، اشتغال، رشد اقتصادی، نوآوری صنایع، جوامع پایدار، مدیریت تولید و مصرف، اقدامات اقلیمی، صلح، مشارکت
الیوت	۲۰۰۶	مقدمه‌ای بر توسعه پایدار	بهره‌کشی کودکان، بی‌عدالتی جنسیتی، تبعیض نژادی، فقر و گرسنگی، جوامع محلی، مدیریت توسعه اراضی
پیتر هال	۲۰۰۰	کنفرانس بین المللی برلین	اقتصاد شهری پایدار، جامعه شهری پایدار، سرپناه شهری، اکوسیستم‌های با ثبات، حفاظت منابع، زیست پذیری شهری، توانمندسازی شهروندان
قرخلو به نقل از کمیسیون جهانی محیط زیست و توسعه	۱۳۸۵	مقاله شاخص‌های توسعه پایدار شهری	فرصت‌های اقتصادی-اجتماعی، مصرف انرژی، مصرف آب، فاضلاب و زباله، مدیریت شهری، فناوریهای نوین، توانمندی محلات شهری، عدالت اجتماعی، تنوع زیستی، امکانات زندگی

منبع: نگارنده بر مبنای مطالعات نظری پژوهش.

در تحقیق حاضر باتوجه به مطالب فوق الذکر و از سوی دیگر داده‌های قابل دسترس و در اختیار، درحوزه نمونه موردی تنها تعداد معدودی از این معیارها، چنانکه جدول شماره ۲ نشان می‌دهد، مورد بررسی قرار گرفته است. این معیارها وابسته به سه بعد اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی توسعه پایدار، تا حد قابل قبولی گویای وضعیت توسعه شهر از دیدگاه تئوریک رویکرد توسعه پایدار شهری است. روایی این معیارها از طریق مصاحبه با تیم همکار پژوهش، مورد تأیید قرار گرفته است.

1- World Commission of Environment and Development (WCED), 1987

2- Triple P: People, Planet, Profit

جدول ۲. شاخص‌های انتخابی پژوهش حاضر پیرامون توسعه پایدار شهری

بعد	شاخص‌های مورد بررسی
اجتماعی	مهاجرت؛ جمعیت و فرهنگ؛ مشارکت مدنی؛ مدیریت شهری و نهادها؛ سکونتگاه
اقتصادی	اشتغال؛ اقتصاد پایه؛ تبادلات تجاری؛ تنوع محصولات؛ بازار اقتصادی؛ کانون‌های عملکردی؛ فقر و درآمد
زیست محیطی	حیات جانوری و گیاهی؛ اقلیم (آب و هوا)؛ مخاطرات طبیعی؛ پهنه‌های اکولوژیک؛ آلودگی‌های محیطی

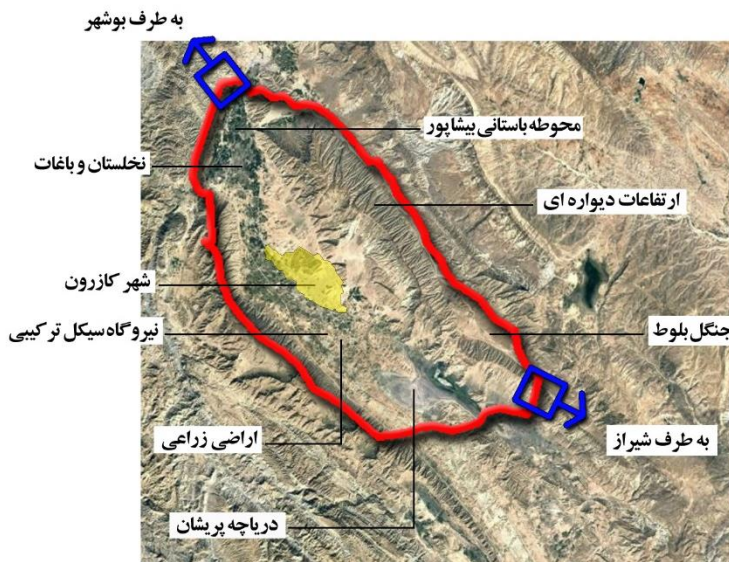
منبع: نگارنده

وضعیت شاخص‌های فوق توسط روش‌های مختلف مصاحبه، مشاهده میدانی و بررسی اسنادی در حوزه نمونه موردی پژوهش به آزمون گذاشته شده و داده‌های گردآوری شده برای توسعه فرایند پژوهش مورد استفاده قرار خواهد گرفت.

معرفی محدوده مورد مطالعه

کازرون با مساحتی بالغ بر 4548 km^2 به فاصله ۱۵۴ کیلومتری غرب شیراز در نیمه غربی استان فارس قرار گرفته است. بلحاظ موقعیت ریاضی، شهر کازرون در مختصات جغرافیایی ۲۹ درجه و ۳۵ دقیقه، تا ۲۹ درجه و ۴۰ دقیقه عرض جغرافیایی شمالی، و ۵۱ درجه و ۳۵ دقیقه تا ۵۱ درجه و ۴۱ دقیقه طول شرقی استقرار یافته است. از لحاظ موقعیت طبیعی، شهر کازرون در دشت کازرون، و متناسب با روند ناهمواری‌های منطقه (شمال غرب- جنوب شرق) در دامنه غربی ارتفاعات دوان (مسلط بر دشت) استقرار یافته که از طرف شرق به ارتفاعات ۲۲۲۰ متری فامور و دوان کوه، از غرب و جنوب غرب به ارتفاعات ۱۷۷۰ متری کمارج، از شمال به دشت و رودخانه شاپور و از جنوب شرق به دریاچه پریشان محدود شده است.

کازرون در زمان ساسانیان متشکل از سه قریه نورد، دریس و راهبان بود که روی هم رفته به آن‌ها «بلدالعتیق» (شهر کهنه) گفته می‌شد. برخی صاحب‌نظران معتقدند بدلیل اینکه کوه‌های پیرامونی بلحاظ معادن طبیعی غنی بوده، این شهر «کوه زران» نامیده می‌شده است. کازرون در دوره هخامنشیان به گازرا شهرت داشته است. در زمان ساسانیان توسط شاپور اول از نو ساخته شد. از جنبه فرهنگی- اجتماعی شهر، بیش از ۴۰ درصد جمعیت شهرستان را قوم قشقایی به خود اختصاص داده و از این لحاظ، نقش غالبی در توسعه فرهنگی شهر دارند (زیاری، ۱۳۸۴).

شکل ۲. حوزه مطالعاتی پژوهش و عوامل راهبردی

منبع: نگارنده، پردازش تصویر ماهواره‌ای Landsat/Copernicus مستخرج از Google Earth 2018

روش‌شناسی پژوهش

مقاله حاضر از نوع کاربردی با روش تحقیق ترکیبی می‌باشد. گردآوری مطالب در بخش مطالعات نظری به روش اسنادی- کتابخانه‌ای بوده و برای جمع‌آوری داده‌ها در بخش نمونه موردی از ابزارهای مشاهده میدانی، مراجعه به نهادها، بررسی اسنادفرا دست و مصاحبه عمیق استفاده شده است. برای آنالیز داده‌ها از تکنیک جدول SWOT بهره گرفته شده است و راهبردهای موردنظر تحقیق از این ماتریس استخراج شده است؛ در ادامه برای دستیابی به فهرستی اولویت بندی شده از اقدامات توسعه‌ای، تکنیک AHP تحت نرم افزار Expert Choice ورژن ۲ به خدمت گرفته شد. جدول نتایج وزن تجمعی هر اقدام که با روش دلفی توسط ۲۰ نفر از صاحبین فن و ذی نفوذان توسعه شهر تکمیل شده بود، امکان تدوین فهرستی نزولی از اهمیت و اولویت برای راهبردهای توسعه‌ای پایدار شهری را فراهم می‌سازد.

تحلیل یافته‌ها

مطالعات اجتماعی

مطالعات اجتماعی انجام شده در شهر کازرون با تمرکز بر متغیرهایی همچون امنیت شهری با سنجه میزان جرایم، مشارکت مردمی با سنجه مشارکت کنندگان در رأی گیری ها، سطح سواد عمومی با سنجه میزان تحصیلکردگان، مهاجرت با سنجه میزان جابجایی های جمعیتی و نهایتاً شاخص تراکم جمعیتی، حاکی از چالش های متعدد در این حوزه است. رشد ۴۰ درصدی تعداد جرایم اجتماعی در دوبازه آماری ۷۵-۸۵ و ۹۵-۸۵ با توجه به افزایش جمعیت شهر در این بازه، تا حدودی تعدیل می‌گردد (حسینی، ۱۳۹۷). علیرغم اینکه آمار ارائه شده از مدیریت محلی در دو بازه گفته شده، تغییر کمی افزایشی (حدود ۳,۷٪) در تعداد شرکت کنندگان در رأی گیری های شوراهای شهر را بیان می‌کند، اما با لحاظ رشد جمعیت و مصاحبه های عمیق با مردم شهر و همچنین مشاهدات میدانی، میزان مشارکت مردمی در بازه ۹۵-۸۵ روند کاهشی را نشان می‌دهد. ازسویی با حضور مراکز آموزشی متعدد، میزان متوسط تحصیل کردگان شهر افزایش یافته و

در مجموع می‌توان گفت سطح تحصیلات مردم شهر بالاتر رفته است (دانشگاه آزاد اسلامی، دانشگاه فنی و حرفه‌ای، اداره آموزش و پرورش، ۱۳۹۷) و از سوی دیگر مصاحبه‌ها نمایان می‌سازد عده زیادی از این تحصیل‌کردگان بدلیل عدم یافتن شغل مناسب یا با اهداف متفاوت شهرستان را ترک می‌کنند. ورود مهاجران ناآشنا با فرهنگ شهروندی و خروج طبقه خلاق شهری، یکپارچگی بافت اجتماعی شهر را به سمت ناپایداری اجتماعی پیش برده و به تعارضات اجتماعی دامن می‌زند (اکبری و امیرعزیدی، ۱۳۹۷).

بررسی اسناد توسعه شهر کازرون حاکی از افزایش تراکم جمعیتی به موازات گرایش به ابنیه نوساز بلندمرتبه و زندگی آپارتمانی است. در مجموع می‌توان گفت کاهش سهم ابنیه یک طبقه از ۹۸ درصد به ۵۲ درصد در دو دهه اخیر و افزایش شیوه سکونت جمعی در آپارتمان‌ها همزمان با ورود مهاجران تازه وارد به محیط شهری، انسجام اجتماعی شهر را با چالش مواجه ساخته است.

مطالعات زیست محیطی

بررسی وضعیت اقلیمی شهر کازرون بواسطه لرزه خیزی و قرارگیری روی گسل فعال کازرون- قطر (مرکز ژئوفیزیک دانشگاه تهران، ۱۳۹۶)، میزان بالای روزهای آفتابی و متوسط دمای سالانه و نیز میانگین سالانه رطوبت نسبی شهر (زیاری، ۱۳۸۴)، حساسیت زیست محیطی توسعه شهر را اثبات می‌کند. افزایش مصرف و هدررفت منابع آبی شهر و پایین رفتن سطح آبهای زیرزمینی در دهه‌های اخیر یکی از چالش‌های زیست محیطی ناپایدار کننده توسعه شهر محسوب می‌گردد. افزایش مصرف انرژی حاصل از سوخته‌های فسیلی در کنار شکل توسعه تک هسته‌ای و لزوم تردهای ناشی از آن، و از سوی دیگر افزایش مصرف سوخت در بخش‌های کشاورزی، حمل و نقل و ترابری، تولید برق و غیره (شرکت پالایش و پخش فراورده‌های نفتی شهرستان کازرون، ۱۳۹۶)، از چالش‌های زیست محیطی موجود است. اگرچه در گروه‌های قومی سنتی حاضر و ساکن در شهر کازرون (همچون قوم قشقایی) احترام به طبیعت و تلاش برای عدم مداخله آلوده ساز محیط یک ارزش شناخته می‌شد، اما بواسطه تغییر سبک زندگی در سالهای اخیر، مصرف بیشتر و به موازات آن تولید پسماند زیادتر، به مفهوم برخورداری مابین شهروندان تلقی می‌گردد (شهرداری کازرون، ۱۳۹۷).

شکل ۳. شهر باستانی بیشاپور باقیمانده از تمدن ساسانیان یکی از عناصر استراتژیک گردشگری شهر کازرون است - منبع: جستجوی اینترنتی.

آلودگی‌های زیست محیطی شهر کازرون در سه گروه عمده آلودگی آب، آلودگی خاک و آلودگی هوا با تهدید جدی مواجه است. در بخش آبی-خاکی، وجود سیستم جمع‌آوری آبهای سطحی روباز و در برخی نقاط با کانال‌های کفسازی نشده، وجود چاه‌های متعدد جذبی جهت دفع فاضلاب، وجود کارگاه‌های کوچکی که فاضلاب خود را وارد حریم رودخانه‌های فصلی می‌کنند و همچنین شدت کاربرد سموم و کودهای شیمیایی در بخش کشاورزی، حوضه‌های آبی و

خاکی موجود را با تهدید آلودگی مواجه ساخته‌اند. از سوی دیگر تردد ماشین‌های سنگین و وجود تعمیرگاه‌های بسیار زیاد سطح شهر که آلودگی‌های خود را به خاک طبیعی وارد می‌کنند خطر بعدی برای آلوده سازی خاک منطقه است. بنا به گزارش اسناد توسعه (طرح جامع شهر و طرح تفصیلی مصوب ۸۵)، تردهای اتومبیلی در شهر کازرون نسبت به دهه گذشته، افزایش چشم‌گیری داشته و ساختار تک هسته‌ای شهر با تمرکز خدمات تجاری، بهداشتی و درمانی، عمده فروشی‌ها و ... در بخش مرکزی، سفرهای روزانه درون شهری را ناگزیر می‌سازد.

گرد و غبار هوا در سال‌های اخیر که استان خوزستان و بوشهر کشور ایران را درگیر ساخته، سالانه چندبار به این منطقه هم وارد می‌شود. به این شرایط سوزاندن زباله‌ها و سوزاندن برخی گیاهان مزاحم در بخش کشاورزی را اضافه کنید. تمامی این موارد باعث شده در بخش آلودگی هوا، شهر کازرون با بحران جدی مواجه باشد. در دهه‌های اخیر دو پهنه اکولوژیک استراتژیک در شهرستان کازرون به شدت با چالش مواجه شدند بگونه‌ای که سرنوشت غم انگیز یکی به نابودی منجر شده (دریاچه پریشان) و دیگری با تهدید نابودی مواجه است (جنگلهای بلوط) (زیاری، ۱۳۸۴).

مطالعات اقتصادی

موضوع رفاه شهری یکی از مؤلفه‌های مورد بررسی در مطالعات اقتصادی مرتبط با توسعه پایدار عنوان شده است (OECD, 2001, 9). در بحث اقتصاد و بازار تجارت، دستیابی به توسعه پایدار اغلب از اهداف غایی مکانیسم تجارت بین‌المللی است. برخی از بندهای معاهدات بین‌المللی، توسعه پایدار را از اهداف اولیه شناخته و تأکید می‌کند ارتقای توسعه پایدار یکی از احتیاجات برای توسعه به سمت مکانیزم پایداری است. توسعه‌های کوچک اقتصادی در سطح محلی، به توسعه پایدار اقتصادی در سطح ملی کمک خواهند کرد (اشنایدر، ۲۰۱۶).

مطالعات اقتصادی طرح جامع توسعه و عمران شهر کازرون و حوزه نفوذ آن (منطقه کازرون)، نظام اقتصادی این منطقه را از دو وجه اصلی آن (نظام اشتغال و نظام امکانات اقتصادی در بخشها و رشته فعالیتها) مورد بررسی قرار داده است. جدول ۳ مستخرج از اسناد توسعه و سرشماری‌های آماری، میزان شاغلین بخش‌های مختلف اقتصادی را نشان می‌دهد. این الگوی توزیع به وضوح نشان دهنده نقش مسلط و بلامنازع فعالیت‌های خدماتی در اقتصاد شهر است. بعبارتی اقتصاد شهر کازرون را می‌توان اقتصادی خدماتی با نقش مسلط فعالیت‌های بازرگانی در آن دانست.

جدول ۳. میزان شاغلان در بخش‌های مختلف اقتصادی بر مبنای درصد از کل جمعیت فعال

بخش اقتصادی	سال ۵۵ (درصد)	سال ۶۵ (درصد)	سال ۷۵ (درصد)	سال ۸۵ (درصد)	سال ۹۵ (درصد)
کشاورزی	۴/۸	۴/۶	۴/۲	۳/۸	۳/۵
صنعت و معدن	۲۲/۴	۲۲/۲	۲۳/۴	۲۴/۲	۲۴/۳
خدمات	۷۲/۸	۷۳/۲	۷۲/۴	۷۲	۷۲/۲

منبع: طرح تفصیلی (۵۵ تا ۷۵)، فرمانداری شهرستان کازرون (۸۵ تا ۹۵).

مطالعات اقتصادی نشان می‌دهد علیرغم افزایش رقم درآمد خانوارها در دوره‌های مورد پژوهش، به دلایل مختلف می‌توانیم بگوییم قدرت خرید مردم این شهر ۱۲٫۷٪ کاهش یافته است (نامور، ۱۳۹۶). همچنین به رغم اینکه بلحاظ کمی در سالهای اخیر رقم اختصاص یافته به بودجه مدیریت شهری در این شهرستان افزایش یافته است اما با توجه به نرخ تورم و برخی مشکلات اقتصادی، این روند افزایشی در زندگی شهروندان و درک خدمات رسانی مدیریت شهری به ایشان چندان

^۱- در این خصوص می‌توان به بند ۶ معاهده پاریس و بخش‌هایی از پروتکل کیوتو اشاره کرد.

2- The Clean Development Mechanism (CDM)

3- Schneider, 2016, 11

محسوس نمی‌باشد. برخی فعالیت‌های موازی و برخی اقدامات ناندیشیده از سوی نهادهای متعدد حاضر در مدیریت شهری باعث بروز مشکلاتی از جمله هدر رفتن منابع مالی مدیریت شهری شده است. یک برنامه راهبردی که مورد وفاق همه افراد در بخش‌ها باشد خواهد توانست وحدت رویه‌ای در اقدامات توسعه‌ای شهر ایجاد نماید. شاخص بیکاری از ۶ درصد در سال ۷۵ به ۸ درصد در سال ۸۵ (طرح تفصیلی شهر کازرون، ۱۳۸۵) و اکنون به بیش از ۱۵٪ رسیده است. مکانیزه شدن فعالیت‌ها در بخش کشاورزی و وابستگی کمتر به نیروهای انسانی در کنار مهاجرت نیروهای متخصص به خارج از شهرستان، و تغییر تمایلات شغلی جوانان وابسته به سبک زندگی از دیگر تهدیدهای بعد اقتصادی توسعه در شهر کازرون است. باتوجه به مطالعات انجام شده در پژوهش حاضر، به نظر می‌رسد توسعه شهر کازرون بلحاظ پایداری با چالش جدی مواجه خواهد بود و در آینده‌ای نه چندان دور، مدیریت شهری باید در انتظار واکنش برای حل مسائل بسیاری باشد. البته این موضوع زمانی نگران کننده است که برنامه‌ای راهبردی برای توسعه آینده شهر وجود نداشته باشد.

پژوهش حاضر با هدف دستیابی به برنامه راهبردی توسعه شهر با رویکرد توسعه پایدار، چنین نیازی را هدف قرار داده و در تلاش برای یافتن پاسخی درخور بحران موجود است. به نظر می‌رسد تکنیک جدول سوات ابزار سودمندی برای ارائه راهبردهای مختلف تدافعی^۱، اقتضایی^۲، تهاجمی^۳ و انطباقی^۴ در اختیار قرار می‌دهد. در بخش تحلیل داده‌ها، با روش سوات نقاط قوت، ضعف، فرصت و تهدیدات توسعه پایدار شهر کازرون را شناسایی، ارزش‌گذاری و مورد بررسی قرار خواهیم داد. تلاش بر این است که راهبردهای مستخرج از جدول جامعیت کافی برای پوشش مسائل را داشته باشد و آنقدر کلی باشد که بتوان آنها را در قالب چند سیاست تفسیر کرد. با در اختیار داشتن چنین راهبردهایی، هر نهاد دخیل در توسعه خواهد توانست راهبرد مذکور را از طریق چند سیاست به سمت اهداف موردنظر خود هدایت کند و در مرحله‌ی بعد سیاست‌ها از طریق کدهای طراحی به اجرا خواهند رسید.

این مقاله با هدف توسعه پایدار و هوشمند منطقه شهری کازرون، تعادل بخشی به سازمان فضایی، مدیریت منابع و دیگر استراتژی‌های توسعه را به خدمت گرفته تا به سمت اهداف موردنظر خویش رهنمون گردد. حرکت بسوی شهر متراکم، حفظ و احیای پهنه‌های اکولوژیک، ارتقای هویت‌مندی و تفکر محله‌گرایی، تقویت و تجهیز شبکه‌های زیربنایی، تأکید بر حمل و نقل سریع و مطمئن متناسب با فعالیت‌های تولیدی و خدماتی، کاهش اتکا به خودرو شخصی، رهبری مصرف منابع و تولید آلودگی در شهر و منطقه پیرامون آن، بهبود زیست‌پذیری اجتماعات بشری، توجه به گردشگری و پرسه زنی شهری و مواردی از این دست، اهداف درنظر گرفته شده برای برنامه پیشنهادی خواهد بود.

اکنون که چالش‌های پیش روی توسعه پایدار شهر کازرون در قالب نقاط قوت، ضعف، فرصت‌ها و تهدیدها مورد تحلیل قرار گرفت، نیازمند این هستیم تا راهبردهای متناظر برای مدیریت مسائل را ارائه دهیم. به نظر می‌رسد چارچوب ارائه شده توسط پیرس و رابینسون (گلکار، ۱۳۹۱) ابزار مناسبی در اختیار قرار می‌دهد. برخی از راهبردهای پیشنهادی با استفاده از نقاط قوت وضع موجود که مربوط به محیط داخلی است، سعی در شکوفاسازی فرصت‌ها دارد؛ چنین راهبردهایی را حداکثرگرا یا تهاجمی می‌نامیم. راهبردهایی وجود دارند که با تکیه بر قوت‌های موجود، کاهش و به حداقل رساندن تهدیدهای آتی در محیط خارجی را هدف گرفته‌اند؛ در ادبیات مدیریتی به چنین راهبردهایی اقتضایی می‌گوییم. نقاط ضعف موجود ماهیتاً فرصتی برای بروز پتانسیل‌های نهفته هستند؛ چنین راهبردهایی انطباقی نامیده شده و سعی دارند با به حداقل رساندن نقاط ضعف، فرصت‌های پیش رو را هرچه بیشتر شکوفا نمایند.

^۱ Inactive strategy

^۲ Contingency strategy

^۳ Proactive strategy

^۴ Adaptive strategy

جدول ۴. ماتریس تحلیل اطلاعات شناختی

تهدید	فرصت	ضعف	قوت	
هویت تمرکزگرا موجب تفرق و دودستگی خواهد شد کاهش دسترسی به خدمات احساس محرومیت از منابع و بی عدالتی توزیعی کاهش احساس امنیت ازدیاد متقاضی خدمات درمانی	فرصت ارتقای تعاملات با توجه به بافت اجتماعی شهر فرصت جذب طبقه خلاق و تحصیلکرده تقویت هویت جمعی شهروندان	ضعف مشارکت مدنی افزایش جرایم و بزهکاری بروز ناپایداریهای اجتماعی ضعف مسئولیت پذیری شهری ورود مهاجران روستا-شهری سکونتگاه های حاشیه نشین	تعاملات اجتماعی گسترده ساکنان وجود تنوع قومی و فرهنگی (اقوام قشقایی و...) سابقه پررنگ تاریخی افزایش سطح سواد و امکانات تحصیلی افزایش آماری خدمات شهری	اجتماعی
مهاجرت سرمایه گذارها به مناطق همجوار مکانیزه شدن امور و کاهش نیاز به نیروی انسانی	جمعیت بالای در سن فعالیت فرصت بهره برداری از معادن و منابع طبیعی فرصت توسعه گردشگری رونق کسب و کارهای صنایع دستی و کارگاه های کوچک تولیدی	اقتصاد غالب تک محصولی بازدهی کم و عدم وضوح اقدامات مدیریت شهری هدررفت منابع مالی مدیریت شهری افزایش بیکاری جوانان	صادرات گسترده محصولات کشاورزی میانگین بالای درآمد شهروندان قرارگیری در شاهراه تجاری وجود بازارهای هدف و نزدیکی به شهرهای بندرگاهی	اقتصادی
خشکسالی و بحران آب نفوذ آلودگی زباله های شهری به منابع آب و خاک آلودگی هوا در مرکز فشرده شهر تخریب و آسیب شدید بافت در بلایای طبیعی استفاده روزافزون از سموم شیمیایی	توسعه اراضی و فضاهاى سبز شهری بهره برداری از انرژیهای تجدیدپذیر خورشیدی و بادی اشاعه شیوه های نوین و پربازده آبیاری مدیریت مصرف منابع	بحران و بهره برداری شدید منابع آب ضعف مدیریت در مصرف منابع انرژی لرزه خیزی و آمار بالای بلایای طبیعی تکیه بر سوخته های فسیلی آلودگیهای محیطی و تولید انبوه زباله شهری تردد های اجباری به هسته شهری تخریب اندامهای اکولوژیک شهر	اقلیم متناسب برای رشد گیاهان اراضی گسترده مستعد کشاورزی منابع طبیعی نهفته در معادن غنی شهر باستانی بیشاپور و چشمه های متعدد	زیست محیطی

منبع: نگارنده.

راهبردهای تدافعی (کمینه گرا) سعی دارند با به حداقل رساندن نقاط ضعف موجود، تهدیدهای آتی را نیز به کمترین میزان کاهش دهند. جدول ۵، چهار نمونه راهبردهای برنامه ای پیشنهادی برای تقویت توسعه پایدار شهر کازرون را به تفکیک سه مؤلفه سازنده توسعه پایدار ارائه می دهد.

جدول ۵. راهبردهای پیشنهادی در ابعاد مختلف توسعه پایدار (سناریوهای توسعه)

ضعف	قوت		
توانمندسازی سکونتگاه‌های غیررسمی تقویت زیرساخت‌های شهری	تقویت مشارکت مدنی مدیریت یکپارچه و هوشمند توسعه	فرصت	بعد اجتماعی
بسترسازی تعاملات اجتماعی ارتقای رفاه همگانی	رعایت عدالت اجتماعی شهر سالم و همه شمول	تهدید	
اقتصاد چندمحصولی و مقاومتی تأکید بر گردشگری شهری	اقتصاد خلاق و بهره‌گیری از طبقه نخبگان	فرصت	بعد اقتصادی
رونق بخشی و رفع موانع اقتصادی	پرهیز از عبوری شدن شهر و تقویت نقش دروازه ای اقتصادی در تبادلات شیراز- بوشهر	تهدید	
مدیریت مصرف آب تشویق شهر فشرده و توسعه میان‌افزا شیوه‌های حمل و نقلی پایدار حرکت بسوی شهر الکترونیک	بهره‌گیری از انرژی‌های نوین و کاهش تولید CO2 تشویق اختلاط کاربری و تبدیل‌پذیری	فرصت	بعد زیست محیطی
مدیریت سوانح و بلایای طبیعی رهبری هوشمندانه انرژی	حفظ اندامهای اکولوژیک و کانون‌های تاریخی تسهیل دسترسی به کانون‌های خدماتی	تهدید	

منبع: نگارنده، برپایه روش دلفی

نتایج جدول فوق نشان می‌دهد از لحاظ برنامه‌ریزی شهری، چنانچه راهبردهای توسعه شهری (طرح CDS) برای شهر کازرون با شرایط گفته شده، تهیه گردد، خواهد توانست از نقاط قوت و ضعف موجود جهت شکوفاسازی فرصت‌ها و رفع تهدیدها بهره‌برد. بعنوان نمونه در صورت پیگیری راهبرد «ارتقای رفاه همگانی» خواهیم توانست ضمن کاهش ضعف مسئولیت‌پذیری شهروندی، تهدید کاهش دسترسی به خدمات شهری را کمرنگ نماییم. راهبردهای گفته شده با جامعیت مفهوم و تفسیرپذیری در قالب سیاستها، نوعی از برنامه‌ریزی کلان و برنامه‌ریزی بخشی را در پی داشته باشد که نهایتاً در هم‌نواپی با ابعاد سه‌گانه رویکرد توسعه پایدار شهری، توسعه اندیشیده و حفظ منابع موجود برای نسل‌های بعد را نیز در پی خواهد داشت. مدیریت برنامه‌ریزی و توسعه شهری با اولویت‌بندی مناسب راهبردها، ضمن بهره‌برداری از نقاط قوت و ضعف موجود، در قالب برنامه‌ریزی و کالتهی (حمایتی) با درپیش‌گیری سناریوهای مختلف توسعه، تضمین پایداری توسعه برای نسل‌های آتی از طریق بالفعل‌سازی فرصت‌ها و مدیریت تهدیدها، را به ارمغان خواهد آورد.

ایده توسعه پایدار یک تغییر نگاه اساسی را در ایجاد سیاستها می‌طلبد. ممکن است در وهله اول گروهی روی چالش‌های بی‌عدالتی توزیعی فقر تمرکز کنند اما نه تنها نیازهای اقتصادی مطرح است، بلکه الزامی است تخریب شدید محیطی مدنظر قرار گیرد؛ موضوعی که به دنبال خود نیازمند مشارکت جوامع محلی، توانمندسازی و محلی‌گرایی راهکارها، خواهد بود (واربورتون، ۱۹۹۸). در فرایند توسعه شهری، ارتباط بین سازمان‌های مؤثر، فرایند برنامه‌ریزی، توسعه زیرساخت‌ها، تأمین منابع مالی، نظارت و راهبری اقدامات، شناسایی ظرفیت‌ها، اصلاح رویکردها و فرهنگ سازی، کشف مزیت‌های جدید، از چالش‌های اصلی مدیریت شهری محسوب می‌شود. اجرای طرح‌های سنتی و فقدان رویکرد یکپارچه، موجب هدررفت منابع شهری شده و ضروریست رویکرد مدیریت یکپارچه و استراتژی توسعه شهری (CDS) جهت مواجهه با چالش‌ها به خدمت گرفته شود (حسینی، اسکندری نوده، مبرهن قاسم‌آبادی، ۱۳۹۳). باتوجه به داده‌های موجود و آنالیز آنها در قالب جدول SWOT، چند راهبرد کلان بصورت زیر در قالب رویکرد توسعه پایدار ارائه می‌شود. هر یک از

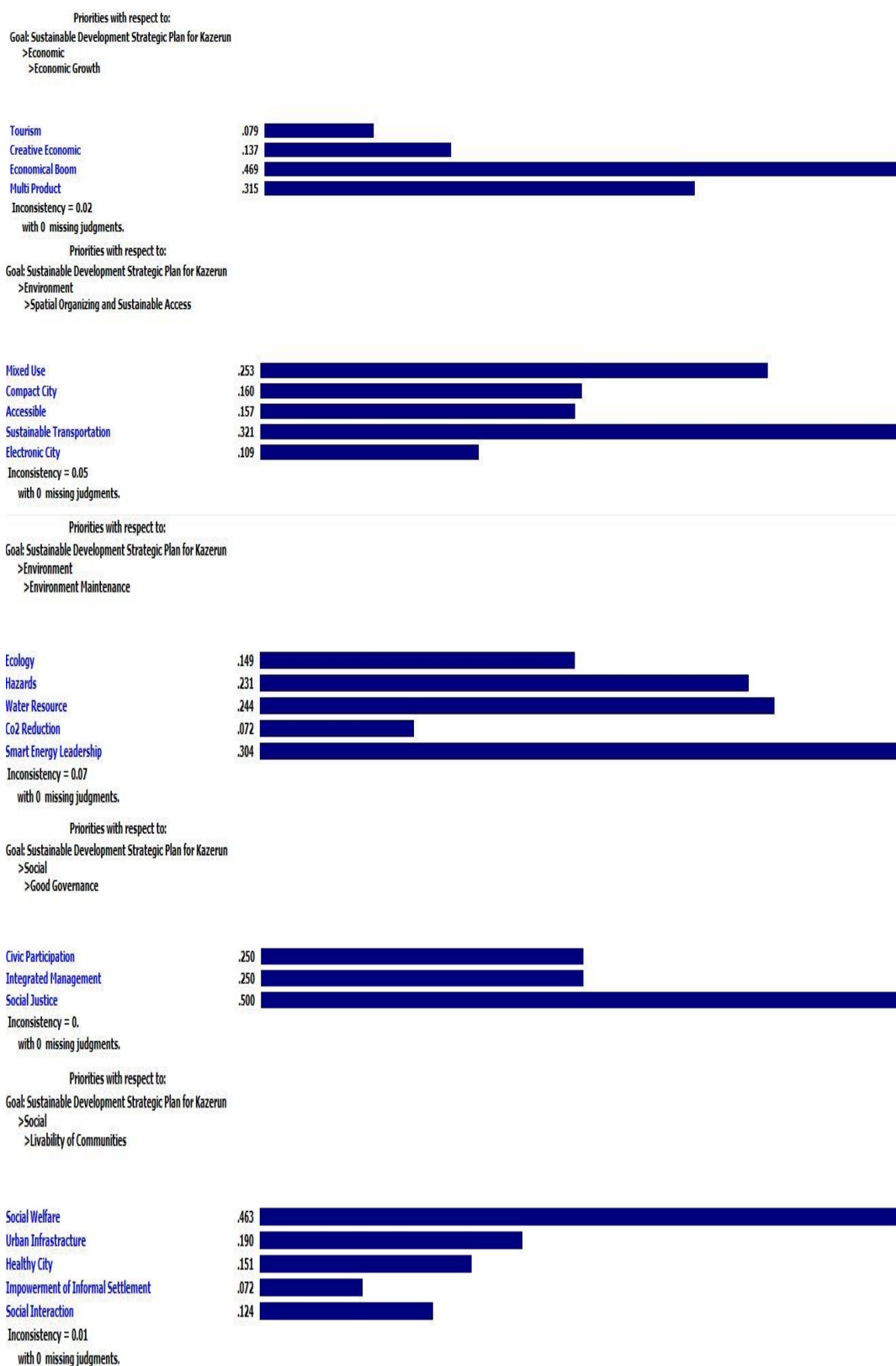
راهبردهای کلان این قابلیت را دارند که از طریق چند راهبرد جزئی یا سناریوی توسعه دنبال شوند و در برنامه‌های توسعه راهبردی شهر (CDS) امکان ارائه پیشنهادات هدایت و کنترل مهیا خواهد گردید. شایان ذکر است هریک از راهبردهای جزئی، می‌توانند از طریق یک یا چند سیاست دنبال شوند که ارائه سیاستها موضوع این تحقیق نیست. در مرحله بعد می‌توانیم این راهبردها را با در نظر گرفتن اهداف توسعه با کمک تکنیک AHP تحت نرم افزار Expert Choice به آزمون بگذاریم و اولویت‌بندی مناسبی برای اتخاذ هر یک در هر مؤلفه داشته باشیم. امتیازات اعطا شده توسط تیم همکار تحقیق متشکل از ۲۰ نفر اساتید دانشگاهی و صاحب‌نظران توسعه مرتبط با موضوع و در قالب تکنیک دلفی ارائه شده است (۵ نفر اساتید برنامه‌ریزی و طراحی شهری، ۳ نفر اساتید عمران و ساختمان، ۷ نفر نمایندگان شورای و شهرداری، ۵ نفر متخصصین ذی‌نفع توسعه شهر). جدول شماره ۶ استراتژی‌های توسعه با هدف پایداری برای شهر کازرون را نشان می‌دهد.

جدول ۶. استراتژی‌های توسعه پایدار شهر کازرون و اوزان آنها

سناریوی توسعه	راهبرد کلان	بعد
تقویت مشارکت مدنی (۰/۲۵۰)	حکمروایی خوب شهری	اجتماعی
مدیریت یکپارچه و هوشمند توسعه (۰/۲۵۰)		
رعایت عدالت اجتماعی (۰/۵۰۰)		
ارتقای رفاه همگانی (۰/۴۶۳)		
تقویت زیرساختهای شهری (۰/۱۹۰)		
شهر سالم و همه شمول (۰/۱۵۱)		
توانمندسازی سکونتگاه های غیررسمی (۰/۰۷۲)	تقویت اقتصاد شهری	اقتصادی
بسترسازی تعاملات اجتماعی (۰/۱۲۴)		
تأکید بر گردشگری (۰/۰۷۹)		
اقتصاد خلاق و بهره گیری از طبقه نخبگان (۰/۱۳۷)		
رونق اقتصادی و رفع موانع اقتصادی (۰/۴۶۹)		
اقتصاد چندمحصولی و مقاومتی (۰/۳۱۵)		
تشویق شهر فشرده و توسعه میان افزا (۰/۱۶۰)	ساماندهی فضایی و دسترسی پایدار	زیست محیطی
تشویق اختلاط کاربری و ارتقای تبدیل پذیری (۰/۲۵۳)		
تسهیل دسترسی به کانون های خدماتی (۰/۱۵۷)		
شیوه های حمل و نقلی پایدار (۰/۳۲۱)		
حرکت بسوی شهر الکترونیک (۰/۱۰۹)		
حفظ اندامهای اکولوژیک و کانون های تاریخی (۰/۱۴۹)		
مدیریت سوانح و بلایای طبیعی و غیرطبیعی (۰/۲۳۱)	تکیه بر محیط زیست	
مدیریت مصرف منابع آب (۰/۲۴۴)		
بهره گیری از انرژی های نوین و کاهش تولید CO ₂ (۰/۰۷۲)		
رهبری هوشمندانه انرژی (۰/۳۰۴)		

تصویر ۴ نتایج آنالیز داده‌ها تحت نرم افزار Expert Choice نسخه ۱۹۸۲-۲۰۰۴ را نشان می‌دهد.

دوره ۳، شماره ۴، شماره پیاپی ۱۰- زمستان ۱۴۰۱

شکل ۴. وزن استراتژی‌ها و ضریب ناسازگاری مقایسه‌ای نگارنده، خروجی نرم افزار باتوجه به نظرات متخصصین

همانطور که یافته‌ها نشان می‌دهد، نتایج دارای روایی و پایایی^۱ مطلوب است و با تأیید صحت داده‌ها، اکنون می‌توان براساس امتیاز تجمعی هریک از سناریوهای توسعه، فهرستی اولویت بندی شده از اقدامات مفید و راهبردی در راستای توسعه پایدار شهر کازرون ارائه داد. جدول شماره ۷ فهرست سناریوهای منتخب را به ترتیب اهمیت نزولی نمایش می‌دهد.

جدول ۷. اولویت بندی استراتژی‌های توسعه پایدار شهر کازرون

اولویت اقدام	سناریوی توسعه	راهبرد کلان	بعد	
۱	رعایت عدالت اجتماعی (۰/۵۰۰)	حکروایی خوب شهری	اجتماعی	
۲	مدیریت یکپارچه و هوشمند توسعه (۰/۲۵۰)			
۳	تقویت مشارکت مدنی (۰/۲۵۰)			
۱	ارتقای رفاه همگانی (۰/۴۶۳)			زیست پذیری اجتماعات شهروندی
۲	تقویت زیرساختهای شهری (۰/۱۹۰)			
۳	شهر سالم و همه شمول (۰/۱۵۱)			
۴	بسترسازی تعاملات اجتماعی (۰/۱۲۴)			
۵	توانمندسازی سکونتگاه های غیررسمی (۰/۰۷۲)			
۱	رونق اقتصادی و رفع موانع اقتصادی (۰/۴۶۹)	تقویت اقتصاد شهری	اقتصادی	
۲	اقتصاد چندمحصولی و مقاومتی (۰/۳۱۵)			
۳	اقتصاد خلاق و بهره گیری از طبقه نخبگان (۰/۱۳۷)			
۴	تأکید بر گردشگری (۰/۰۷۹)			
۱	شیوه های حمل و نقلی پایدار (۰/۳۲۱)	ساماندهی فضایی و دسترسی پایدار	زیست محیطی	
۲	تشویق اختلاط کاربری و ارتقای تبدیل پذیری (۰/۲۵۳)			
۳	تشویق شهر فشرده و توسعه میان افزا (۰/۱۶۰)			
۴	تسهیل دسترسی به کانون های خدماتی (۰/۱۵۷)			
۵	حرکت بسوی شهر الکترونیک (۰/۱۰۹)			
۱	رهبری هوشمندانه انرژی (۰/۳۰۴)	تکیه بر محیط زیست		
۲	مدیریت مصرف منابع آب (۰/۲۴۴)			
۳	مدیریت سوانح و بلایای طبیعی و غیرطبیعی (۰/۲۳۱)			
۴	حفظ اندامهای اکولوژیک و کانون های تاریخی (۰/۱۴۹)			
۵	بهره گیری از انرژی های نوین و کاهش تولید CO ₂ (۰/۰۷۲)			

منبع: نگارنده- بر مبنای خروجی نرم افزار

نتیجه گیری و پیشنهادها

تحقیق حاضر نشان داد اگرچه مفاهیم مرتبط با توسعه پایدار در سه بعد کلان اجتماعی، زیست محیطی و اقتصادی قابل طبقه بندی است اما بدلیل تعدد معیارهای ارائه شده و پیچیدگی ذاتی این مفهوم، در خصوص شاخصه‌های مورد بحث در هر بعد فهرست جامع و کاملی وجود ندارد. پژوهش پیش رو، در هر مؤلفه تنها چند شاخص بیشتر بیان شده و قابل دسترس را بعنوان نمونه‌ای از شرایط موقعیت مورد بررسی در آن مؤلفه، تبیین نمود.

^۱- پایایی به معنی دستیابی به نتایج مشابه در اثر آزمون‌های متفاوت است و قابل اعتماد بودن نتایج را نشان می‌دهد. در روش AHP شاخص ناسازگاری اعلام شده توسط نرم افزار، برای بررسی مفهوم پایایی کاربرد دارد. روایی دلالت بر سنجش جامع و مانع موضوع متغیر دارد و بدلیل اینکه داده‌های وارد شده در روش AHP به تأیید خبرگان موضوع می‌رسد، لذا روایی آن مورد تأیید است.

همانگونه که الیوت معتقد است ضروری است جریان نهفته در فرایند تغییر را به درستی تشخیص دهیم و برای بهبود آن اقدام نماییم. ارزیابی نیازهای مالی برای اجرای توسعه پایدار در کشورهای درحال توسعه، علیرغم دشواری، موضوعی الزامی است. ازسویی شواهد زیادی وجود دارند که الگوهای توسعه پایدار زیادی می‌تواند بدون هزینه‌های مالی بزرگ اجرا شوند و از سوی دیگر موانع و محدودیت‌های زیادی وجود دارند که به درآمد ارتباط مستقیمی ندارد؛ درواقع نیازی به تحولات بنیادی یا صرف هزینه‌های انبوه برای راه‌اندازی این جریان فکری وجود ندارد بلکه براحتی با اصلاح نوع نگاه، نگرش نسبت به موضوعات توسعه‌ای و مدیریت حساب شده هزینه کردها، می‌توان شاهد بهبود پایداری در توسعه باشیم (الیوت، ۲۰۰۶: ۲۶۰-۲۳۵).

تحقیقات متعددی با اشاره به لزوم پیگیری راهبردها و راه‌حل‌های سودمند جهت بهینه‌سازی زندگی شهروندان بواسطه گسترش افسارگسیخته شهرنشینی و مسائل و مشکلات خاص زندگی شهروندان، استراتژی توسعه شهری (CDS) را ابزاری جدید و مؤثر جهت کمک به توسعه و پاسخ به تغییرات جزرومدی فراگیر جهانی و نیز کاهش فقر شهری و توسعه اقتصاد محلی می‌دانند. موضوعاتی مانند محیط زیست شهری، ایمنی شهری، برنامه‌ریزی شهری توسعه، از عوامل بسیار مهم در مدیریت شهری شناخته می‌شوند. استراتژی‌های توسعه شهری غالباً بمنابۀ یک فرایند مشارکتی، سه هدف اصلی بهبود مدیریت شهری، رشد اقتصادی و کاهش فقر شهری را دنبال می‌کنند. همچنین توسعه گردشگری بعنوان یکی از ابعاد توسعه ملی در ابعاد مختلف اقتصادی، فرهنگی، اجتماعی، سیاسی حائز اهمیت بوده و از ابزارهای مهم استراتژی توسعه شهری قلمداد می‌شود (پوراحمد، دربان‌آستانه، پورقربان، ۱۳۹۵).

درمجموع چنان که دیدیم در ارتباط با توسعه پایدار بعنوان رویکردی هوشمندانه و ضروری برای توسعه آتی، جای تعارف و اهمال وجود ندارد. اگر مسیری درحال حاضر پاسخگو است اما برای آینده این تضمین وجود ندارد، با روح توسعه پایدار منافات دارد و بدون شک باید اصلاح شود تا نسل‌های بعدی هم از این پاسخگویی سود ببرند. شهر کازرون با شرایط خاص اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی، فرهنگی، اقلیمی و... خود، درحال حاضر واجد بسیاری از کیفیت‌های یک شهر زیست‌پذیر است که بررسی این کیفیت‌ها موضوع این تحقیق نبود؛ اما چنانکه شواهد نشان می‌دهد، اگر وضع توسعه با همین شیوه ادامه پیدا کند نگرانی‌هایی برای آینده وجود خواهد داشت و تهدیدهای متعدد در بخش‌های مختلف ممکن است قابلیت زیست‌پذیری شهر را برای نسل‌های بعد کاهش دهد؛ بنابراین اگر می‌خواهیم با این مشکل مواجه شویم، رویکرد توسعه پایدار پاسخ مناسبی خواهد بود که مسئولین و افراد دخیل در توسعه می‌توانند برای آینده این شهر اتخاذ کنند. بسیاری از موارد اگرچه امروزه بعنوان نقطه قوت عمل می‌کند اما با محدودیت منابع موجود در آینده قابلیت تبدیل به نقطه ضعف را خواهند داشت و لزوم واکنش درمقابل آن اجتناب ناپذیر است. چنان که مشخص است، لزوم تهیه و تدوین طرح‌های توسعه راهبردی شهر موضوعی محرز و لازم‌الاجرا می‌نماید.

سیاست گذاری صحیح در مشارکت دادن جوامع همپيوند محلی و نیز بهره برداری از سازمان های مردم نهاد ، هدایت جریان‌های خرد اقتصادی در چارچوب اهداف کلان اقتصادی را در پی خواهد داشت و هزینه‌های لازم جهت اصلاح برنامه های دوستدار محیط زیست فراهم خواهد آمد. درواقع روابط مابین اقتصاد، اجتماع و محیط زیست آنچنان تنگاتنگ، پیچیده و وابسته است که علیرغم دشوارنمایی ظاهری، به راحتی در جریان پایداری برای توسعه با یکدیگر همسو عمل خواهند کرد و تحریک هوشمندانه توسعه در هر بخش، محرک توسعه سایر بخش‌ها شده و سیستم کلی را به سمت اهداف حرکت خواهد داد. بنابراین همانطور که برخی از صاحب‌نظران معتقدند، با شروع‌های کوچک به موفقیت‌های بزرگ دست خواهیم یافت (رید، ۱۹۹۵).

برنامه‌های دائمی آموزشی شهروندان جهت ارتقا و تقویت فرهنگ شهروندی، همزمان با تدوین برنامه‌های ارزیابی چرخه زندگی ، تلاش برای برندسازی و تقویت هویت شهری، شفافیت اطلاعات، مدیریت مسائل حاشیه نشینی شهری و

سیاست‌های مشابه این نقش اصلاحی مناسبی در بهبود وضعیت اجتماعی توسعه شهر خواهند داشت و کمک شایانی به پایداری در توسعه این بخش خواهد نمود.

مطابق با اولویت دوم اقدام بخش اقتصادی در یافته‌های این پژوهش، به نظر می‌رسد حرکت به سمت کشت‌های گلخانه ای، شیوه‌های نوین و پربازده آبیاری، کشت محصولات زراعی همساز با اقلیم و بصورت ارگانیک، توسعه صنایع و کارگاه‌های کوچک تولیدی، کسب و کارهای نوپا و دانش بنیان، بهره‌گیری از پتانسیل آموزشی عالی شهرستان و اقداماتی از این دست، سیاست‌های مناسبی در جهت توسعه پایدار خواهد بود. در شرایط کنونی باتوجه به اهمیت توریسم در اقتصاد جهانی و جایگاه توریسم فرهنگی در آن که مهمترین عناصر آن آثار باستانی هر سرزمین می‌باشد، شناسایی، مرمت و حفاظت آثار تاریخی کازرون ضروری می‌نماید. آنچه قابل توجه است اینکه، بیشتر آثار تاریخی مربوط به ایران باستان این شهر، در خارج از مرزهای قانونی آن و در خارج از حیطه مطالعاتی طرح تفصیلی قرار دارند. مواردی که امروزه در شهر کازرون دیده می‌شوند مربوط به ایران بعد از اسلام هستند که در شرایط کنونی مجموع آنها ۱۸ اثر می‌باشد. از این تعداد تنها، سه اثر به ثبت رسیده‌اند، هفت اثر ثبت شده دیگر کازرون در خارج از مرزهای قانونی شهر قرار دارند. آثار تاریخی شهر فعلی کازرون، بیشتر از نوع بقعه‌ها و منازل بزرگان می‌باشد. بنابراین میتوان با اتخاذ راهکارهایی هوشمندانه یا اجرای طرح‌های مجزا، یا لحاظ کردن بناهای تاریخی در محدوده یکپارچه طرح تفصیلی و اقداماتی از این دست، در راستای حفظ و اعتلای سرمایه‌های تاریخی شهر تلاش کرده و برای فعال‌سازی پتانسیل‌های توسعه گردشگری راه را هموار ساخت.

برنامه‌ریزی برای مدیریت دفع فاضلاب و زباله‌ها، تغییر ساختار شهر به چندمرکزی، تقویت سیستم حمل و نقل عمومی، توجه به مدیریت مصرف منابع در جهت کاهش مصرف سوخت‌های فسیلی و افزایش بهره‌گیری از سوخت‌های تجدیدپذیر متناسب با اقلیم خرد محل و اقدامات مشابه، سیاست‌های اصلاحی در بعد زیست محیطی خواهد بود. نهایتاً تلاش برای حفظ پایداری توسعه در شهر کازرون، حرکتی مداوم بوده و لزوماً بایستی این دیدگاه، جهان بینی مردم و مسئولین را در مدیریت و مصرف منابع موجود تحت الشعاع قرار دهد. توسعه پایدار اقدامی خواهد بود که همکاری تمامی ذی‌نفعان توسعه را می‌طلبد و اصلاح فعالیت‌های فرهنگی، مدیریتی، اقتصادی، زیست محیطی، عمرانی و سیاسی هر یک به سهم خود در موفقیت دستیابی به هدف نقش خواهد داشت.

منابع و مأخذ

- ازکیا، مصطفی. (۱۳۸۴). جامعه شناسی توسعه. تهران: انتشارات کیهان
- اسکندری نوده، محمد؛ حسینی، سیدعلی؛ مبرهن قاسم‌آبادی، فاطمه (۱۳۹۳). بررسی و تحلیل شاخص‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در توسعه گردشگری شهری؛ مطالعه موردی شهر چابکسر. فصلنامه جغرافیا و پایداری محیط، شماره ۱۱، ۴۱-۵۵.
- اکبری، محمد؛ امیرعزندی، حسین. (۱۳۹۷). سنجش وضعیت مسئولیت پذیری شهروندی در بافت فرسوده و جدید شهرکازرون و اثرات آن بر میزان بروز ناهنجاری‌های اجتماعی، منتشر نشده.
- پوراحمد، احمد؛ دربان‌آستانه، علیرضا؛ پورقربان، شیوا (۱۳۹۵). نقش راهبرد توسعه شهری (CDS) در مدیریت توسعه گردشگری، مطالعه موردی جزیره هرمز. فصلنامه علمی- پژوهشی مطالعات شهری، شماره ۱۹، ۳۷-۵۶.
- پیرس و رابینسون. (۱۳۹۵). برنامه ریزی و مدیریت استراتژیک. ترجمه سهراب خلیلی شورینی. چاپ سیزدهم، تهران: یادواره کتاب.
- حاتمی، حسن. (۱۳۸۵). جغرافیای طبیعی کازرون. شیراز: انتشارات تأمین.

- حاتمی‌نژاد، حسین؛ فرجی ملایی، امین (۱۳۹۰). امکان‌سنجی اجرای طرح‌های استراتژی توسعه شهری (CDS) در ایران. مطالعات و پژوهش‌های شهری و منطقه‌ای، سال دوم، شماره ۸، ۵۵-۷۶.
- حسینی، احمد. فروردین ۱۳۹۷. مصاحبه با حوزه معاونت پیشگیری از جرایم فرماندهی انتظامی استان فارس.
- رفیعیان، مجتبی؛ محمودی، مهران؛ خالقی، سمیه. (۱۳۹۲). تغییر کاربری زمین: علم سیاست و مدیریت. تهران: انتشارات آذرخش.
- رهنمایی، محمدتقی؛ پورموسوی، سیدموسی. (۱۳۸۵). بررسی ناپایداری‌های امنیتی کلان شهر تهران بر اساس شاخص‌های توسعه پایدار شهری. نشریه پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۸(۵۷)، ۱۷۷-۱۹۳.
- زیاری، کرامت‌اله (۱۳۸۴). شهرنشینی و برنامه ریزی شهری در کازرون. تهران: گنج هنر.
- زیاری، کرامت‌اله؛ قاسمی، سعید؛ مهدی، علی؛ مهدیان بهنمیری، معصومه (۱۳۹۶). تحلیلی بر وضعیت ساختاری- کالبدی شهر مهاباد از منظر راهبرد توسعه شهری (CDS). نشریه پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۴۹، شماره ۳، ۴۸۵-۵۰۴.
- شهرداری کازرون (۱۳۹۷). تیرماه، مصاحبه با حوزه معاونت خدمات شهری.
- شیخ الاسلامی، علیرضا؛ اقبالی، رضا. (۱۳۸۸). ارزیابی توسعه پایدار شهری کلان شهر شیراز. فصلنامه جغرافیایی چشم انداز زاگرس. ۱(۲). ۳۱-۵۳.
- صرافی، مظفر. (۱۳۸۰). بنیادهای توسعه پایدار کلانشهر تهران، همایش توسعه و ضدتوسعه فرهنگی اجتماعی، تهران.
- بیتلی تی. و اس.ام. ویلر (۱۳۸۶). نوشتارهایی درباره توسعه شهری پایدار، مترجم کیانوش ذاکر حقیقی، وزارت مسکن و شهرسازی، مرکز مطالعاتی و تحقیقاتی شهرسازی و معماری.
- عبداله‌زاده فرد، علیرضا؛ شکور، علی؛ کریمی، فریده (۱۳۹۷). نقش راهبرد توسعه شهر (CDS) در توسعه پایدار شهری؛ مطالعه موردی: منطقه ۳ شهرداری شیراز. نشریه پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری، دوره ۹، شماره ۱ (پیاپی ۱۷)، ۹۱-۱۰۴.
- قرخلو، مهدی؛ حسینی، سیدهادی. (۱۳۸۶). شاخص‌های توسعه پایدار شهری، نشریه جغرافیا و توسعه ناحیه ای. ۴(۸)، ۱۵۷-۱۷۷.
- کهن، گوئل (۱۳۷۷). شاخص‌شناسی در توسعه پایدار: توسعه اقتصادی و حسابهای ملی در بستر سبز، تهران: شرکت چاپ و نشر بازرگانی.
- مرکز ژئوفیزیک دانشگاه تهران. (۱۳۹۶). سایت اینترنتی، قابل دسترسی در <http://irsc.ut.ac.ir>
- مسلمی، عبدالرضا (۱۳۸۵). توسعه پایدار روستایی با تاکید بر سیستم انسان و محیط؛ مجله جهاد، ۲۷۰. ۱۲۶-۱۴۹.
- ملکی، سعید. (۱۳۹۰). درآمدی بر توسعه پایدار شهری. اهواز: انتشارات دانشگاه شهید چمران.
- مهندسین مشاور نقش محیط (۱۳۸۵). طرح تفصیلی شهر کازرون، سازمان مسکن و شهرسازی استان فارس.
- نامور، مرجان. (۱۳۹۶). بررسی وابستگی قدرت خرید با میزان درآمد خانوارها در شهرهای استان فارس، پایان نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی واحد گناباد.

Abdolahzadeh fard, A.; Shakoore, A.; Karimi, F. (2017). The Role of Urban Development Strategy (CDS) in Sustainable Urban Development, Case Study: District 3, Shiraz Municipality. Researches Biannual Journal of Urban Ecology, Vol. 9, Issue. 1, No. 17, 91-104. (in Persian)

Akbari, M., Eslami Afrooz A. and Amirazodi, H. "Measuring the status of residents' responsibility in the old and new fabric of the Kazerun city." Not published. (in Persian)

Ancient, G. (1998). Indicator of Sustainable Development: Economic Development and National Accounts in Green. Commercial Publishing Company.

Azkiya, M. (2005). Sociology of Development. Tehran: Kayhan Publishing House. (in Persian)

Betty, T. And Wheeler (2007). Writings on Sustainable Urban Development. Translator K. Zakhoooraghi, Ministry of Housing and Urban Development, Center for Urban and Architectural Studies. (in Persian)

Elliott A. J. (2006). An Introduction to Sustainable Development. Third Edition, Routledge.

Eskandari Nodeh, M.; Hosseini, S.A.; Mobarhan Ghasemabadi, F. (2013). Examining and analyzing indicators of urban development strategy (CDS) in the development of urban tourism; A case study of Chaboksar city. Quarterly Journal of Geography and Environmental Sustainability, No. 11, 41-55. (in Persian)

Gouza, J. S. (2006). Sustainable Development, Assignment for Course Module: Introduction to Sustainable Development. Lecturer: Prof. Mark Swilling. Available in <https://www.sustainabilityinstitute.net/consulting>

Gharlakh, M., Hosseini, S.H. (2007) Indicators of Sustainable Urban Development. Geography and Regional Development 4, No. 8, 157-177. (in Persian)

Hall, P. (1993). Toward sustainable livable and innovative cities for 21 century. The third conference of the world capitals, Tokyo.

Hardoy, J., Mitlin, D. and Satterthwaite, D., (1992), Sustainable development and cities, Environmental Problems in Third World Cities, London: Earthscan.

Hatami, H. (2006). Natural Geography of Kazerun. Shiraz: Nashr. (in Persian)

Hataminejad, H.; Faraji Molai, A. (2019). Feasibility of implementing urban development strategy (CDS) projects in Iran. Urban and regional studies and researches, second year, number 8, 55-76. (in Persian)

Henry, J. (2001). Creativity and perception in management. Walton Hall Publication.

Hosseini, A. (2018). Interview with the Deputy Director of the Department for the Prevention of Crimes in the Provincial Police Command. Kazerun.

Maleki, S. (2011). Income on Sustainable Urban Development. Ahvaz: Shahid Chamran University Press. (in Persian)

Mehrazan-Fars Consulting Engineers (2006), Detailed Design of Kazerun City, Housing and Urban Development Organization of Fars Province. (in Persian)

Moslem, A. (2006) "Sustainable Rural Development with Emphasis on the Human and Environment System." Journal of Jihad, No. 270, 149-126. (in Persian)

Namvar, M. (2017). Investigating the dependence of purchasing power on household income in cities of Fars province. Master's thesis, Islamic Azad University, Gonabad Branch. (in Persian)

Organization for Economic Co-operation and Development (OECD), (2001). Sustainable Development. Policies to enhance Sustainable development. www.oecd.org

Pearce and Robinson (2016). Strategic Planning and Management. Sohrab Khalili Shourini Translation, Tehran: Book Release Publisher. (in Persian)

Pourahmad, A.; Darban Astane, A.; Pourqorban, S. (2015). The role of urban development strategy (CDS) in managing tourism development, a case study of Hormuz Island. Scientific-Research Quarterly of Urban Studies, No. 19, 56-37. (in Persian)

Rafiean, M., Mahmoodi, M. and Khaleghi, S. (2013). Land Change Change: Politics and Management Science. Tehran: Azarakhsh Publications. (in Persian)

Rahnamaei, M., Pourmousavi, M. (2006) "Investigating the security instabilities of the Tehran metropolis based on the indicators of SUD." Journal of Geographical Research 38, No. 57, 177-193. (in Persian)

Reid, D. (1995). Sustainable Development: An Introductory Guide, Earthscan, London.

Sarrafi, M. (2001). Foundations of Sustainable Development of Tehran Metropolis. Conference on Development and Anti-Social Development, Tehran. (in Persian)

Schneider L. (2016). Market Mechanisms in the Paris Agreement- Differences and Commonalities with Kyoto Mechanisms. Discussion Paper. German Emissions Trading Authority (DEHSt). Available in: www.dehst.de/EN

Sheikholeslami, A., Karimi, B. and Iqbali, R. (2009) "Evaluation of Sustainable Urban Development of Shiraz Municipality." Zagros Landscape Geographic Quarterly Journal 1, No. 2, 31-53. (in Persian)

Tehran University, Department of Geophysics, (2017), website, available at <http://irsc.ut.ac.ir>

The Kazerun Municipality (2018). July, Interview with Deputy Director of Urban Services.

United Nations Development Program (UNDP), (2000). Sustainable Development Goals .

United Nations General Assembly, 1987

Warburton, D. (1998). Community and Sustainable Development Participation in the Future. Earthscan. London .

World Commission for Environment and Development WCED, (1987). Our Common Future, Oxford: Oxford University Press.

Ziyari, K. (2005). Urbanization and Urban Planning in Kazerun. Tehran: Arts Treasure Publishing. (in Persian)

Ziari, K.; Ghasemi, S.; Mehdi, A.; Mahdian Behnmiri, M. (2016). An analysis of the structural-physical condition of Mahabad city from the perspective of urban development strategy (CDS). Human Geography Research Journal, Volume 49, Number 3, 485-504. (in Persian)